

AgEcon SEARCH
RESEARCH IN AGRICULTURAL & APPLIED ECONOMICS

The World's Largest Open Access Agricultural & Applied Economics Digital Library

This document is discoverable and free to researchers across the globe due to the work of AgEcon Search.

Help ensure our sustainability.

Give to AgEcon Search

AgEcon Search

<http://ageconsearch.umn.edu>

aesearch@umn.edu

*Papers downloaded from **AgEcon Search** may be used for non-commercial purposes and personal study only. No other use, including posting to another Internet site, is permitted without permission from the copyright owner (not AgEcon Search), or as allowed under the provisions of Fair Use, U.S. Copyright Act, Title 17 U.S.C.*

CONTEMPORARY CHALLENGES TO CUSTOMS SERVICE IN RELATION TO ECONOMIC AND NON-ECONOMIC SECURITY

SŁUŻBA CELNA WOBEC WSPÓŁCZESNYCH WYZWAŃ W SFERZE BEZPIECZEŃSTWA EKONOMICZNEGO I POZAEKONOMICZNEGO

Liliana Białach

Pope John Paul II State School of Higher Education in Białą Podlaska
Państwowa Szkoła Wyższa im. Papieża Jana Pawła II w Białej Podlaskiej

Białach L. (2015), *Contemporary challenges to Customs Service in relation to economic and non-economic security/Służba Celna wobec współczesnych wyzwań w sferze bezpieczeństwa ekonomicznego i pozaekonomicznego*. Economic and Regional Studies, vol. 8, no. 4, pp. 45-55.

Summary: The Polish Customs Service actively participates in both preventing and counteracting all criminal activities threatening the country and its citizens. Apart from being the guardian of public finances, it has a social role in that it reinforces heightened controls in order to prevent the importation/exportation of illegal and/or dangerous goods, endangered species of animals and plants to and from the country. Moreover, it ensures that all measures are implemented to protect cultural heritage, intellectual property and internal market against a trade in goods activities that would adversely affect the conditions of tax competition in the country.

Keywords: Customs Service, excise goods, trade in goods control, internal market, security, public finances

Introduction

The Polish Customs Service, an arm of the Ministry of Finance, is responsible for protection and control of all goods crossing the European Union's borders both ways. Given the nation's strategic position the Customs Service experiences considerable business, social and operational pressures. Apart from being responsible for assessing and collecting duties for the EU and the Member States, it is also expected to perform other security activities to protect the EU. It is gradually becoming the guardian of integrity of the internal market as well as a provider of other services for the benefit of the Polish government. Customs officers, apart from looking after Polish and EU's public finances, also support national industry and business activities by fighting against illegal practices and protecting society and natural environment against dangers.

Because of the variety and scope of protection and the high importance of controlling the borders, it is imperative that a selective approach to this matter is adopted.

Streszczenie: Służba Celna z racji nałożonych na nią zadań, aktywnie uczestniczy w rozwiązywaniu i przeciwdziałaniu wszelkim patologiom zagrażającym społeczeństwu i państwu. Celnicy pełnią nie tylko rolę strażnika finansów publicznych, ale coraz bardziej koncentrują się na funkcji społecznej. Intensyfikują działania w zakresie ochrony społeczeństwa przed napływem towarów niebezpiecznych dla zdrowia i życia ludzi, zwierząt i roślin, ochrony dóbr kultury, praw własności intelektualnej, a także uczciwej konkurencji podmiotów gospodarczych.

Słowa kluczowe: Służba Celna, wyroby akcyzowe, kontrola obrotu towarowego, rynek wewnętrzny, bezpieczeństwo, finanse publiczne

Wstęp

Służba Celna jest jedyną z władz publicznych mającą pełne kompetencje w zakresie nadzoru i kontroli nad wszystkimi towarami przewożonymi przez granice zewnętrzne Unii Europejskiej, które po dopuszczeniu do swobodnego obrotu w dowolnym miejscu mogą być przewożone po całym obszarze celnym Unii. Ze względu na tę unikalną pozycję stała się ważnym dostawcą usług dla przedsiębiorstw i dla społeczeństwa, a także realizuje szeroki wachlarz celów operacyjnych. Mimo, że jest odpowiedzialna za pobór dochodów na rzecz UE i państw członkowskich, coraz częściej wymaga się od niej pełnienia innych obowiązków mających chronić bezpieczeństwo UE. W coraz większym stopniu staje się strażnikiem integralności rynku wewnętrznego towarów, jak również organem gwarantującym inne interesy rządowe na granicach zewnętrznych. Celnicy oprócz dbania o finanse Polski i Unii Europejskiej wspierają i ułatwiają legalną działalność gospodarczą oraz zabezpieczają i chronią społeczeństwo i środowisko przed zagrożeniami.

Address for correspondence: dr Liliana Białach, Pope John Paul II State School of Higher Education in Białą Podlaska, Sidorska 95/97, 21-500 Białą Podlaska, Poland; phone: +48 507-820-203; e-mail: bialachlilian@o2.pl

Full text PDF: www.ers.edu.pl; Open-access article.

Copyright © Pope John Paul II State School of Higher Education in Białą Podlaska, Sidorska 95/97, 21-500 Białą Podlaska;

Indexation: Index Copernicus Journal Master List ICV 2014: 70.81 (6.96); Polish Ministry of Science and Higher Education 2015: 8 points.

Because of the aforementioned demands, this article is entirely devoted to the excise goods issue and aims at showing the contemporary challenges of the Polish Customs Service in combating customs and fiscal crime.

The analysis of this issue has been made possible thanks to statistical data published by the Polish Customs Service, Polish and EU's strategic documents, scientific research and also press releases. The analysis builds upon the results of the quantitative, comparative and systems analyses.

Tobacco products

The Customs administration has an executive function in relation to the trade policy, economic policy and, currently the most important socio-economic policy. Ongoing changes and increasing developments in international trade introduced legislative and operational changes to the Customs Service. The main focus, which for centuries was on the fiscal function, has now shifted to improvements and simplifications in international trade. New partnership solutions between economic operators and the Customs Service are being implemented through the 'Customs-Business Partnership'. Contrary to popular belief there is no conflict of interest here as the interests of industry and the Customs Service are mutual. By working together they support fair competition of economic operators, provide a high quality and fast customs service and safer, more secure trade (Czyżowicz 2006, p. 174).

An effective reduction of the grey market in the scope of the trade in illegal customs and excise goods is one of the Customs Service main goals. Cigarettes constitute the biggest share of illicit goods smuggled into the European Union Customs Union. According to the Communication from the Commission to the Council and the European Parliament – 'Stepping up efforts to fight against cigarette smuggling and other forms of illicit trade in tobacco products' – A comprehensive EU Strategy. The European Anti-fraud Office (OLAF) estimates that, the illicit trade of cigarettes causes annual financial losses of over EUR 10 billion in the budgets of the European Union and its Member States. These losses come from unpaid customs duties as well as taxes, including value added taxes (VAT) and excise duties. The economic incentives for illicit trade of cigarettes are similar to those for the distribution of drugs, but the activity itself poses relatively low risks in terms of sanctions. Illicit tobacco trade is not only an economic issue. In addition to significant damage to national and EU revenues, the illicit trade fuels the shadow economy. It is almost exclusively the domain of international organised criminal groups and a source of funding for terrorist organizations. Furthermore, from a health point of view, illicit trade undermines policy initiatives aimed at reducing the consumption of tobacco prod-

Mnogość obszarów podlegający ochronie oraz znaczenie środków temu służących powoduje konieczność selektywnego podejścia do zagadnienia. Stąd też ten artykuł poświęcony został problematyce obrotu towarami akcyzowymi, a jego celem jest wskazanie roli i zaangażowania Służby Celnej w zwalczanie przestępczości w tym obszarze.

Analizy zagadnienia dokonano z wykorzystaniem danych statystycznych publikowanych przez Służbę Celną, unijnych i krajowych dokumentów strategicznych, publikacji naukowych i prasowych stosując metodę ilościową, komparatystyczną i systemową.

Wyroby tytoniowe

Administracja celna pełni funkcję wykonawczą w stosunku do polityki handlowej, gospodarczej, a obecnie przede wszystkim społeczno – ekonomicznej. Zachodzące zmiany i rozwój wymiany towarowej spowodowały przeobrażenia równo w prawie celnym jak i działalności służ celnych. Z dominującej przez stulecia funkcji fiskalnej, punkt ciężkości został przeniesiony na ułatwienia i uproszczenia w międzynarodowym obrocie towarowym. Filozofia nowych rozwiązań we wzajemnych relacjach na linii przedsiębiorcy – administracja celna realizuje się w drodze partnerstwa, w ramach tzw. „business – Customs partnership”. Wbrew powszechnie występującym opiniom o rozbieżności tych interesów, w rzeczywistości jest inaczej. Tak jednym jak i drugim zależy na osiągnięciu takich celów jak uczciwa konkurencja, wysoka jakość i szybkość odpraw celnych, upraszczanie procedur czy ochrona społeczeństwa przed zagrożeniami wynikającymi z przemytu (Czyżowicz 2006, s. 174).

Dlatego jednym z priorytetów Służby Celnej jest ograniczenie szarej strefy głównie w dziedzinie wyrobów akcyzowych. Od szeregu lat przemycane papierosy stanowią najliczniejszą grupę spośród towarów nielegalnie wprowadzanych na Wspólny Obszar Celny (WOC). W komunikacie Komisji do Rady i Parlamentu Europejskiego czytamy: „Według szacunków Europejskiego Urzędu ds. Zwalczania Nadużyć Finansowych (OLAF), nielegalny handel papierosami powoduje roczne straty finansowe w wysokości ponad 10 mld. euro dla budżetu Unii Europejskiej jej państw członkowskich. Straty te wynikają z nieopłaconych należności celnych i podatkowych, w tym podatku od wartości dodanej (VAT) i podatku akcyzowego” (Komunikat Komisji do Rady i Parlamentu Europejskiego. Intensyfikacja walki z przemytem papierosów i innymi formami nielegalnego handlu wyrobami tytoniowymi – Kompleksowa strategia UE). Korzyści z przemytu wyrobów tytoniowych są porównywalne albo wyższe od osiąganych z dystrybucji narkotyków, a kary za ten proceder zdecydowanie mniejsze. Jednak nielegalny obrót papierosami to nie tylko problem finansowy. Jest motorem napędowym szarej strefy, źródłem finansowania środowisk terrorystycznych i przestępczych o charakterze międzynarodowym. Torpeduje inicjatywy zmierzające

ucts, particularly amongst vulnerable groups such as young people and low income groups, as purchasing cigarettes is made considerably cheaper. Even though smuggling is an illegal activity and is socially condemned, it is still not enough to deem this activity as a criminal activity. The illicit tobacco trade issue is greater than the trade in other excise goods such as alcohol or fuel oils. This is partially because it is easier to distribute cigarettes (due to their small size, low weight and high market price) and because they are highly taxed in the EU. The total tax incidence (incl. VAT) in the retail selling price for cigarettes is around 85%, whereas the tax incidence in retail selling price of alcoholic beverages and fuel oils lies between 70% and 50% respectively. The growth of the illicit tobacco trade in Poland has had a significant impact on the tobacco industry. In 2010 this industry paid a total of PLN 20 billion into the country's budget, which in turn constituted 9% of its total revenues. The main countries of provenance for smuggled tobacco products are: China, the United Arab Emirates, Vietnam, Malaysia, the Russian Federation, Singapore, Belarus and Ukraine. Most counterfeit cigarettes come from China, whereas most of the products seized that come from Russia and the United Arab Emirates are genuine. This means that they are produced legally, but in quantities greatly exceeding local demand in source countries.

Poland appears to be a major target for this activity. Smuggled cigarettes (mostly from Russia, Belarus and Ukraine) are then sold locally in retail outlets, by direct sales, online and the significant remainder is then distributed to other parts of the EU (Gembicki 2013). This means that Poland has become a transit country. This trend was noticed in 2008 and 2009 when Germany suggested that it is the main recipient of this transit via Poland (Henzel 2013). Posting and couriership as well as illegal tobacco production, mainly hand rolling tobacco, are relatively new modes of smuggling. Due to the high profitability and low risk associated with the illicit tobacco trade (apart from organized crime groups) it attracts another group – ant-smugglers, for whom smuggling of small tobacco quantities has become their main source of income.

According to the estimates of the Ministry of Finance in 2009, if no immediate action had been taken on illicit tobacco trade from the Polish Customs Service this could have resulted in the grey market increasing by 22% with annual financial losses of over PLN billion (Bednarski 2013, p. 10). In order to prevent this from happening, since 2009 the Polish Customs Service has been implementing a strategy to combat contraband and illicit tobacco trade. The results of the implementation of this strategy can be seen in the table below.

do ograniczenia konsumpcji wyrobów tytoniowych głównie wśród młodzieży, czy osób o niskich dochodach, dając możliwość zakupu po zdecydowanie niższej cenie. Podejmowanie przez różne grupy osób działalności zarobkowej bez ponoszenia ciężaru płacenia należności podatkowych i przestrzegania norm prawnych, mimo, że w odbiorze społecznym nie jest pochwalane, to nie stanowi wystarczającego powodu by uznać je za działania przestępcze.

Problem szarej strefy w branży tytoniowej jest większy niż w przypadku innych towarów akcyzowych (alkoholu i paliw). Wynika to z łatwości wprowadzenia do obrotu papierosów (ze względu na małe rozmiary i niską masę oraz wysoką cenę rynkową) oraz bardzo dużego udziału obciążeń podatkowych w cenie detalicznej, sięgających 85%, gdy w przypadku wyrobów spirytusowych wynoszą 70%, a paliw płynnych – 50%. W Polsce zagadnienie poszerzania się szarej strefy artykułów tytoniowych ma bezpośrednie konsekwencje dla producentów tychże towarów, którzy w roku 2010 wpłacili do budżetu państwa ponad 20 mld złotych, co stanowiło 9% łącznych wpływów budżetowych.

Papierosy na WOC przemywane są głównie z Chin, Zjednoczonych Emiratów Arabskich, Wietnamu, Malezji, Federacji Rosyjskiej, Singapuru, Białorusi i Ukrainy. Z Chin pochodzi większość papierosów podrabianych, natomiast z Rosji i Zjednoczonych Emiratów Arabskich – oryginalnych. Oznacza to, że są wytwarzane legalnie, ale w ilościach znacznie przekraczających lokalny popyt w państwach pochodzenia. Jednym z państw najbardziej narażonych na występowanie tego patologicznego zjawiska jest Polska. Pochodzące zza wschodniej granicy (Obwód Kaliningradzki, Białoruś, Ukraina) papierosy są sprzedawane na bazarach, targowiskach, w sprzedaży bezpośredniej, przez Internet, a pozostała, znaczna część jest nielegalnie przemieszczana do innych państw UE (Gembicki 2013). Tak więc Polska została się krajem tranzytowym, co potwierdzały m.in. spostrzeżenia Niemiec, które w latach 2008-2009 wskazywały, że tranzyt przez Polskę stanowi główny kierunek napływu na ich terytorium nielegalnych papierosów (Henzel 2013). Zjawiskiem stosunkowo nowym stało się dokonywanie przemytu z wykorzystaniem przesyłek pocztowych i kurierskich oraz rozwój nielegalnej produkcji - przede wszystkim - tytoniu do skrętów. Ponieważ obrót nielegalnymi papierosami i tytoniem jest bardzo opłacalny, zajmują się nim oprócz wspomnianych wcześniej zorganizowanych grup przestępczych, również tzw. „mrówki” czyli osoby, które z tego procederu uczyniły sobie stałe źródło dochodu.

Według oceny zagrożeń dokonanej w roku 2009 przez Ministerstwo Finansów w oparciu o szacunki dotyczące skutków nielegalnego obrotu wyrobami tytoniowymi, bez zdecydowanej reakcji Służby Celnej, szara strefa mogłaby osiągnąć 22%, a straty dla budżetu – 3,3 mld złotych (Bednarski 2013, s. 10). Dlatego, aby w sposób bardziej skuteczny i systemo-

The majority of cigarettes seized are on the eastern border of Poland in Customs Chambers in Biała Podlaska, Białystok, Olsztyn and Przemyśl. The use of control equipment such as X-ray machines, scanners and sniffer dogs increases national effectiveness in dealing with smuggling, which in turn translates into better results of contraband seizures.

wy przeciwdziałać patologii w dziedzinie obrotu wyrobami tytoniowymi od roku 2009 celnicy realizują walkę z tym niekorzystnym zjawiskiem w oparciu o strategię działania Służby Celnej w zakresie zwalczania przemytu i nielegalnego obrotu wyrobami tytoniowymi¹. O efektach pracy funkcjonariuszy zmagających z tym problemem najlepiej świadczą liczby ujawnień szmuglowanego towaru zawarte w poniższej tabeli.

Table 1. Number of cigarettes seized by Customs Service in years 2009-2013

Tabela 1. Ilość ujawnionych papierosów przez Służbę Celną w latach 2009-2013

Year/ Rok	In Poland (Number of cigarettes in millions)/ w Polsce (w zaokrągleniu do mln. szt.)	In Customs Chamber in Biała Podlaska (quantity in pcs cigarettes)/ w IC w Białej Podlaskiej (w sztukach)
2009	606 000 000	258 614 590
2010	563 000 000	248 174 400
2011	508 000 000	209 385 850
2012	449 000 000	169 255 900
2013	415 000 000	125 884 980

Source: Annual Report 2013 - Polish Customs Service www.mf.gov.pl/sluzba-celna/dzialalnosc/publikacje, 08.08.2014.

Źródło: Służba Celna. Raport roczny 2013, Wiadomości Celne nr 1/2/2013, Biuletyn Statystyczny Służby Celnej I-IV kwartał 2013, <http://www.mf.gov.pl/sluzba-celna/dzialalnosc/publikacje>, 08.08.2014.

Zdecydowana większość zajmowanych wyrobów tytoniowych ujawniana jest na wschodnim odcinku granicy państwowej, podlegającym pod izby celne w Białej Podlaskiej, Białymstoku, Olsztynie i Przemyślu. Wykorzystywany tam specjalistyczny sprzęt do kontroli - np. aparaty RTG do prześwietlania ładunków, skanery, specjalnie przeszkolone psy - pozwala na większą skuteczność i efektywność funkcjonariuszy celnych w walce z tym procederem, przekładając się na ilość zatrzymanej kontrabandy.

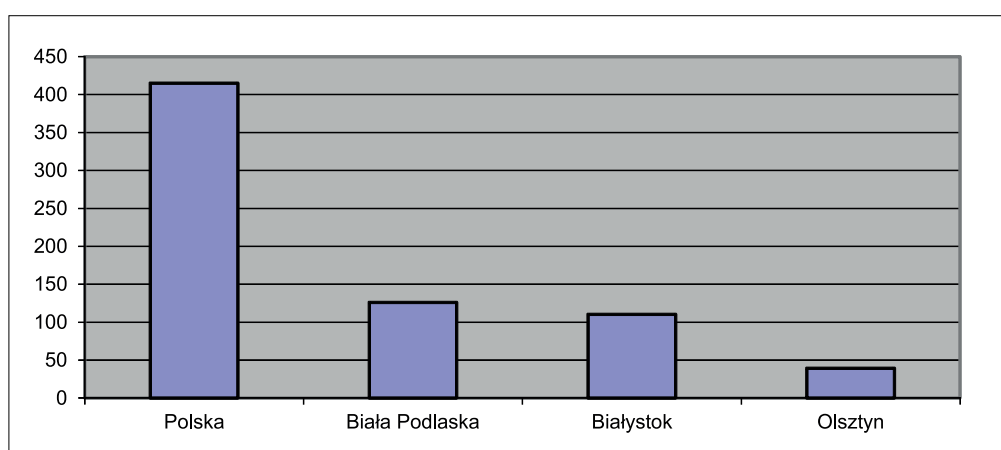

Figure 1. Number of cigarettes (in millions) taken over in eastern departments of Customs Service in comparison to data from entire country in year 2013

Rysunek 1. Ilość zajętych papierosów (w mln szt.) w roku 2013 we wschodnich izbach celnych na tle Polski

Source: Polish Customs Service, Statistic Bulletin, 2013, www.mf.gov.pl/sluzba-celna/dzialalnosc/publikacje, 08.08.2014.

Źródło: Biuletyn Statystyczny S.C. I-IV kwartał 2013, <http://www.mf.gov.pl/sluzba-celna/dzialalnosc/publikacje>, 08.08.2014.

¹ Do chwili obecnej opracowano dwie strategię: na lata 2009-2011 i 2012-2015.

In 2010, the Customs Service noted the first fall in the number of cigarettes seized by the Customs Service. This trend has continued in recent years. Therefore, it is worth asking this question: why is this happening, especially when the EU faces a rising influx of illegal tobacco? Unfortunately, the main reason behind the fall is not related to a lower activity of smugglers, but to the shift of their routes to the south of Europe, to countries such as Romania, Bulgaria and Greece. Most contraband comes from the Commonwealth of Independent States and targets the UE market. In order to reduce loss due to the effective tightening of eastern borders, smugglers changed their shipment routes to those which were less well controlled.

Another reason for this fall in the quantity of cigarettes confiscated is the increase in popularity of hand rolled tobacco; also known as 'roll ups'. A direct consequence of this popularity is an increase in illicit tobacco products trade (Bednarski 2013, p.10-11). Another factor, which contributes to the growth of the grey market in Poland, is illegal production inside the country. Between 2004 and 2010 the nation's anti fraud and economic crime unit seized approximately 20 illegal cigarette factories, cigarette and filter production lines and store-houses (Gembicki, The Report...).

Apart from discovering illegal factories and tightening of borders, customs officers monitor and control the supply chain and distribution. A close cooperation with other authorities has revealed that local marketplaces both in small towns and large urban areas play an important role in distribution of illegal cigarettes. The statistics show that there are more market places offering illegal cigarettes in the east of Poland than there are in the west (the Ministry of Finance 2013). Despite the already existing controls of all of the involved authorities such as Police, Community Police and Trade Inspections, the Customs Service is planning to introduce regular preventative / control checks at local marketplaces to eliminate this source of illegal distribution. The constant presence of patrols will deter all those eager to break the law. Although, tackling illegal sale of cigarettes at local market places could result in an increase in the Internet, mobile or illegal under the counter sale in shops or off licenses, the Customs administration is prepared for this eventuality and ready to intensify e-control. Addressing this challenge would have an immediate impact on the condition of tobacco industry in terms of production, processing and sale. Today this industry is losing PLN 260 million due to illicit tobacco trade (Gembicki 2013). Below are some examples of the effectiveness of customs officers in combating this criminal activity.

On 6th August 2014 customs officers discovered an illegal cigarette factory in Warsaw. The raid was a result of reported suspicions that substantial quantities of tobacco were being stored without Polish excise stamps. Upon entering the grounds of the factory,

W 2010 r. Służba Celna odnotowała po raz pierwszy od lat spadek ilości ujawnień papierosów. Trend pogłębiał się w kolejnych latach. Dlatego należałoby zadać pytanie o przyczyny tego stanu, szczególnie w sytuacji gdy Unia Europejska bije na alarm, z powodu wzrostu nielegalnego obrotu wyrobami tytoniowymi. Sytuacja ta z pewnością nie dowodzi spadku zaangażowania formacji, gdyż ilość notowanych ujawnień utrzymuje się na wysokim poziomie. Główne czynniki natomiast mające wpływ na ww. spadek ujawnień, to: przeniesienie na południe Europy (Rumunia, Bułgaria, Grecja) głównego strumienia przemytu papierosów pochodzących z państw WNP a kierowanych nielegalnie na rynki zachodnich państw UE. Było to konsekwencją uszczelnienia polskiej granicy wschodniej. Przemycnicy, chcąc ograniczyć straty, przenieśli szlaki przewozu w kierunku słabiej strzeżonych granic.

Kolejny powód to wzrost popularności wyrobów tytoniowych innych niż fabrycznie produkowane, głównie papierosów napełnianych samodzielnie (m.in. tzw. skrętów). Miernikiem tej tendencji jest widoczny wzrost nielegalnego obrotu tytoniem (Bednarski 2013, s.10-11). Nielegalna produkcja na terenie kraju jest kolejnym źródłem wzrostu szarej strefy. W latach 2004-2010 organy państwa odpowiedzialne za walkę z przestępczością gospodarczą zlikwidowały około 20 pokątnych fabryk papierosów, linii produkujących tytoń do palenia i filtry oraz magazynów (Gembicki. Raport...).

Oprócz likwidacji miejsc produkcji, czy uszczelnienia granicy celnicy kontrolują również łańcuch dostaw i dystrybucji tytoniu. Analiza sytuacji oraz współpraca i wymiana informacji z innymi służbami pozwoliła stwierdzić, że ważnym ogniwem rozprawiania nielegalnych papierosów są bazy i targowiska zarówno w dużych aglomeracjach miejskich jak i małych miasteczkach. Statystyki wskazują, że w regionie Polski wschodniej więcej jest targowisk, gdzie stale są dostępne w sprzedaży papierosy z nielegalnych źródeł, natomiast w Polsce zachodniej na bazach funkcjonują centra dystrybucyjne (Ministerstwo Finansów 2013). Mimo, że różne organy władzy, administracji państwowej i samorządowej (np. policja, straż miejska, inspekcja handlowa) realizują czynności kontrolne na bazarach, to służba celna planuje objąć te miejsca stałymi działaniami patrolowo – kontrolnymi w celu faktycznego wyeliminowania tego kanału dystrybucji. Ciągła obecność patroli ma działać prewencyjnie i odstraszać na wszystkich „chętnych” łamanie prawa. Faktem jest, iż wyeliminowanie handlu bazarowego może spowodować wzrost sprzedaży przez telefon, Internet, czy za pośrednictwem legalnych punktów gastronomicznych i handlowych, ale administracja celna jest przygotowana na monitorowanie sieci pod tym kątem i zintensyfikowanie tzw. e-kontroli.

Podjęcie tego wyzwania ma bardzo wymierne znaczenie dla kondycji branży tytoniowej w sektorze produkcji, przetwórstwa i sprzedaży, która na dystry-

officers encountered scattered tobacco and cigarette warning labels everywhere. Inside the premises officers found dozens of bags of tobacco, totaling 1202 kilos of tobacco. The officers also found several bags containing brand labels, rolling papers and over 15 kilos of couriating bags belonging to a courier companies. If this tobacco had been circulated the State Treasury stood to lose over PLN 840 thousand in customs duties and taxes.

In the early hours of the morning on Sunday 8th December, a freight train from Belarus to Poland transporting spruce wood was stopped for customs control. After the initial check officers suspected that illegal goods might be lying under the wood's layer. During unloading of one of the carriages they discovered 140 boxes of cigarettes beneath a 5-meter long wood log. They seized 70 thousand boxes of cigarettes of two popular Belarusian brands – Fest and Premier. In each box, there were 500 packets of cigarettes. In terms of overall seizures in this operation, the value of the equivalent genuine products is estimated to be nearly PLN 750 thousand.

Customs officers from Budzisk seized nearly 15 thousand packets of contraband cigarettes of an estimated value of PLN 150 thousand. Officers from the same town discovered 9 thousand packets of cigarettes in an empty lorry travelling from Russia to Germany. A 37-year-old Russian citizen tried to smuggle the cigarettes in the driver's compartment. A German Shepherd sniffer dog, Gotam, played a vital role in this operation as his behavior drew the officers' attention and led to a more detailed examination of the vehicle. Another sniffer dog, this time a Belgian Shepherd, also played an important role in two other seizures of contraband cigarettes in Budzisk. Andi, the four-legged specialist, found six thousand packets of cigarettes in two different lorries – one belonging to a Russian citizen and the other to a Belarusian national. This time the seized goods were hidden in the vehicle and spare wheels and the cold store unit (Czarnecki 2014).

bucji poprzez bazy i nielegalne punkty traci marżę w wysokości ponad 260 mln. zł (Gembicki, 2013). Oto kilka przykładów potwierdzających skuteczność celników w walce z nieuczciwym procederem.

W dniu 6 sierpnia 2014 r. na podstawie podejrzeń składowania znacznej ilości tytoniu bez polskich znaków akcyzy, celnicy weszli na teren wytypowanej posesji w Warszawie. Już przy samym wejściu znaleziono rozsypany tytoń oraz etykiety z napisami o szkodliwości palenia. Wewnątrz domu ujawniono kilkadziesiąt worków, w których znajdował się tytoń o łącznej wadze 1202 kg, kilkanaście kilogramów etykiet zawierających nazwę handlową tytoniu do palenia oraz ponad 15 kg worków foliowych z logo jednej z firm kurierskich, a także gilzy papierosowe. W przypadku wprowadzenia do obrotu takiej ilości nielegalnego tytoniu Skarb Państwa straciłby ponad 840 tys. zł z tytułu uszczuplonego podatku akcyzowego.

W niedzielę – 8 grudnia 2013r., ok. godziny 2. nad ranem w pociągu towarowym z Białorusi do Polski przewożone było drewno świerkowe. Skład skontrolowali funkcjonariusze. Już podczas wstępnej rewizji wagonów zorientowali się, że pod warstwą drewna może być schowany nielegalny towar. Podczas rozładunku stwierdzili, że w jednym z wagonów, pod 5-metrowymi balami drewna, znajduje się 140 owiniętych czarną folią pudeł z papierosami. W sumie zatrzymali 70 tys. paczek papierosów dwóch popularnych na Białorusi marek - Fest i Premier. W każdym pudle ukrytych było po 500 paczek. Wartość rynkową kontrabandy funkcjonariusze oszacowali na blisko 750 tys. zł.

Przemyt blisko 15 tysięcy paczek papierosów o wartości ponad 150 tysięcy złotych udaremnili podlascy celnicy z Budziska. Najwięcej bo 9 tysięcy paczek papierosów znaleźli w rosyjskiej ciężarówce marki renault, która jechała z Rosji do Niemiec bez ładunku. Papierosy ukryte w skrytce znajdującej się w podwójnej ścianie kabiny kierowcy próbował przemyć 37-letni Rosjanin. W udaremnieniu przemytu pomógł celnikom owczarek belgijski Gotam, którego zachowanie podczas kontroli skłoniło funkcjonariuszy Służby Celnej do prześwietlenia ciężarówki i pozwoliło na wykrycie papierosów. Owczarek belgijski Służby Celnej miał również udział przy dwóch kolejnych zatrzymaniach tytoniowej kontrabandy w Budzisku. Czworonożny specjalista Andi znalazł w sumie 6 tysięcy paczek papierosów w dwóch tirach – rosyjskim i białoruskim. Tu nielegalny towar ukryty był m.in. w kołach jezdnych i zapasowych ciężarówek oraz w agregacie chłodni jednej z nich (Czarnecki 2014).

Alcoholic beverages

Another key operating area of the Polish Customs Service in combating excise crime is related to legal production and distribution of ethyl alcohol. This is because the spirits industry provides substantial revenue into the country's budget. In 2010 alone, the amount of customs duty and taxes paid into the country's budget by spirits industry was over PLN 6 billion and grew to PLN 9.6 billion in 2012. Approximately PLN 300 million from alcohol licensing (licenses to sell strong alcohol – above 18%) was paid to local governments. Moreover, the industry provides employment for over 90 thousand people, mainly in the retail, agriculture and hospitality sectors (Sokołowski 2013).

Alcoholic beverages, similarly to tobacco products, are highly taxed - the tax incidence in retail selling price of alcoholic beverages is around 70%. This in turn contributes to the development of the grey market. The accession of the Republic of Poland to the European Union led to a reduction in importing alcoholic beverages from the south and the west of Europe, which contributed to narrowing the price gaps. Nevertheless, there are still significant gaps in excise duty. Sometimes the gap in price between Poland and its Eastern neighbors amounts to two or even three times greater excise duty, creating a strong demand and incentive for illegal trade (Gembicki 2013).

Despite enormous success of the excise duty cuts introduced in 2002 by the Polish government, which hit the grey market hard and helped to increase legal sales of alcohol and eventually resulted in more revenues coming into the country's budget, the Polish government decided to raise the excise duty on alcohol by 15% in 2013. According to the Polish Chamber of Commerce, this decision would have an adverse effect on the country's budget, and instead of generating PLN 746 million it would help to increase the grey market. This has already happened to Lithuania, where the excise duty was raised/increased by 13% and as a result the legal sales of alcohol dropped by 20% in the first year and then by another 10% the following year (Kiełbasiński 2014).

The figure below (figure 2) shows the amount of alcohol (in thousands of liters) seized by the Customs Service between 2011 and 2013. It also shows that tightening borders does help to reduce the number of attempts of smuggling. However, this does not mean that illicit trade is decreasing. Smugglers and other parties interested in easy money-making have found a different way of avoiding 'obstacles' in their way. They have started manufacturing counterfeit spirits themselves inside the country. The alcohol is distilled and then distributed locally. Both tables show similar logic that has already been picked up by the Customs Service. The new approach includes coordinated effort to detect illicit alcohol supply chains by intensifying controls and educate about potential risks associated with drinking such alcohol.

Wyroby spirytusowe

Kolejnym newralgicznym obszarem działań Służby Celnej w walce z przestępczością akcyzową jest legalność produkcji i obrotu alkoholu etylowego. Dzieje się tak dlatego, że branża spirytusowa jest jednym z bardzo ważnych źródeł zasilających budżet państwa. W roku 2010 wartość jedynie podatku akcyzowego wyniosła ponad 6 mld. złotych, w 2012 wpływy z tytułu akcyzy i VAT wyniosły 9,6 mld. Również budżety gminne zasilone zostały około 300 mln zł z tytułu zezwoleń na obrót napojami alkoholowymi o mocy powyżej 18%. Ponadto ta gałąź gospodarki daje zatrudnienie ponad 90 tysiącom osób głównie w przemyśle, handlu, rolnictwie i gastronomii (Sokołowski 2013).

Wyroby spirytusowe podobnie jak tytoniowe charakteryzują się wysokim – blisko 70% udziałem obciążeń podatkowych w cenie detalicznej produktu. Dlatego sprzyja to rozwojowi szarej strefy. Przyśpieszenie Polski do Unii Europejskiej spowodowało ograniczenie sprowadzania alkoholu z południa i zachodu Europy, co umożliwiło wyrównywanie poziomu stawek podatku akcyzowego. Wciąż natomiast istnieją znaczne (dwo-, trzykrotne) różnice w wysokości akcyzy u naszych wschodnich sąsiadów. Przyczynia się to do uzyskania niebagatelnych korzyści uzyskiwanych z przemytu tych wyrobów (Gembicki 2013).

Decyzja polskiego rządu z roku 2002 o obniżeniu poziomu podatku spowodowała zmniejszenie szarej strefy, wzrost legalnej sprzedaży oraz większe niż zakładano wpływy do państwowej kasy. Jednak nowela ustawy o podatku akcyzowym z roku 2013 i 15% wzrost podatku na mocne alkohole, zdaniem ekspertów Krajowej Izby Gospodarczej, zamiast zasilić państwową kasę kwotą rzędu 746 mln zł - pobudzi tylko szarą strefę. Taki scenariusz spotkał Litwę, gdzie w 2009 roku podwyższono akcyzę o 13 %, w rezultacie czego wpływy z legalnej sprzedaży alkoholu spadły o 20 proc., a w kolejnym roku jeszcze o 10 % (Kiełbasiński 2014).

Podejmowane przez Służbę Celną działania w kierunku ograniczenia przemytu alkoholu obrazuje poniższy wykres 2, z analizy którego wynika podobna prawidłowość jak w przypadku papierosów. Uszczelnianie granicy, wykorzystywanie różnego rodzaju zaawansowanych technologicznie urządzeń powoduje, że proceder staje się coraz mniej pewny i opłacalny. Niestety, nie oznacza to, że zjawisko nielegalnego obrotu wyrobami alkoholowymi ulega drastycznemu ograniczeniu. Chętni „łatwego” zarobku podejmują inną „działalność gospodarczą” polegającą na nielegalnym wytwarzaniu, odkażaniu i obrocie alkoholem. Dlatego celnicy w tym obszarze koncentrują działania kontrolne. W roku 2012 przeprowadzili ponad 40 tysięcy kontroli w punktach handlowych, gastronomicznych oraz na bazarach, targowiskach i tzw. melinach, w wyniku czego ujawnili ponad 200 tys. litrów 100% nielegalnego alkoholu. Ponadto samodzielnie

In 2012 alone the Customs Service controlled over 40 thousand shops, local markets, off-licences, other retailers and local drinking dens, and as a result 200 thousand liters of illegal alcohol was seized. In other joint operations with different authorities, mainly police, the Customs Service managed to close down 25 illegal stills (Ziemkowski 2013, p. 7).

lub we współpracy z innymi służbami, w szczególności z policją ujawnili 25 nielegalnych rozlewni/odkazałni alkoholu (Ziemkowski 2013, s. 7).

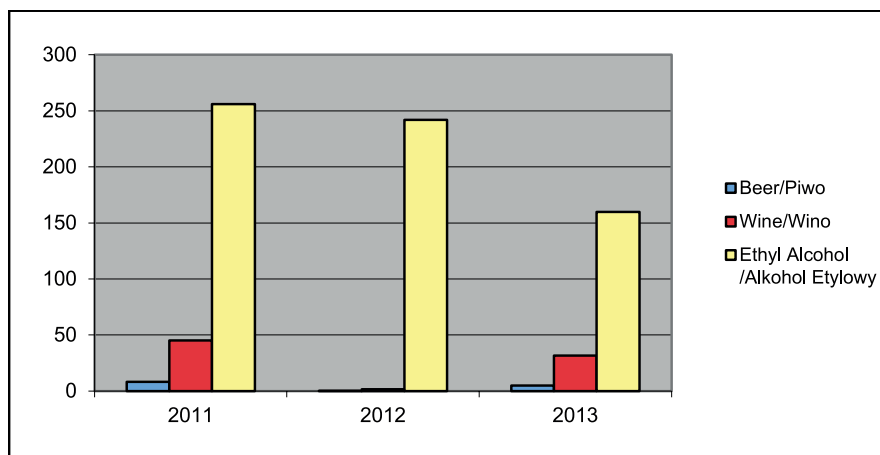

Figure 2. Amount of alcohol (in thousands of liters) taken over by Customs Service in years 2011-2013

Rysunek 2. Ilość zajętego przez Służbę Celną alkoholu (w tys. litrów) w latach 2011-2013

Source: Polish Customs Service, Statistic Bulletin, 2013, www.mf.gov.pl/sluzba-celna/dzialalnosc/publikacje, 19.08.2014.

Źródło: Biuletyn Statystyczny S.C. I-IV kwartał 2011, 2012, 2013, <http://www.mf.gov.pl/sluzba-celna/dzialalnosc/publikacje>, 19.08.2014.

The most intensified controls were carried out in autumn 2012, partially as a result of the methanol poisoning caused by counterfeit alcohol that originated from the Czech Republic. Following on from the incident in 2012, the Ministry of Finance in partnership with Association of Employers Polish Spirits Industry (Związek Pracodawców Polskiego Przemysłu Spirytusowy) launched the 'Stop illegal alcohol' campaign. The objective of the campaign was to raise social awareness of the risks associated with consumption of alcohol from unknown sources – blindness or even death. Very often counterfeit alcohol is produced from methanol alcohol, originating from solvent, firelighters and anti-freeze fluids. Production generally takes place in unhygienic conditions such as garages, pig pens, barns or basements. This means that the alcohol is not being produced to the standards of the commercial alcohol requirements. There were some instances in which 'producers' of such beverages were relieving themselves into barrels, which were then poured into bottles (Woźniak-Lewandowska, Rzeźniczek 2013).

Wyjątkowo skrupulatne i wnikliwe kontrole miały miejsce jesienią 2012 roku, kiedy dochodziło do zatrucia alkoholem metylowym, których źródłem były podrobione wyroby pochodzące z Czech. Również – jako odpowiedź na to niebezpieczne zjawisko – Służba Celna razem ze Związkiem Pracodawców Polskiego Przemysłu Spirytusowego zorganizowała edukacyjno – informacyjną kampanię „Stop nielegalnemu alkoholowi”. Celem jej było podniesienie świadomości Polaków na temat negatywnych skutków zdrowotnych, jakie powoduje konsumpcja nielegalnego alkoholu – od utraty wzroku po śmierć. Prowadzona kampania przestrzegała przed kupowaniem alkoholu z niepewnych źródeł, gdyż często okazuje się on być odkażonym spirytusem przemysłowym, pochodzącym z rozpuszczalników, podpałki do grilla, czy w płynów przeciwoblodzeniowych. Ponadto nielegalny alkohol produkowany jest w warunkach urągających podstawowym zasadom higieny. Za miejsce produkcji służą stare garaże, chlewy, stodoły, czy piwnice. Tym samym wszelkie zanieczyszczenia, które w takim miejscu się znajdują przedostają się do wyrobu. Celnicy natrafili nawet na przypadek, że „producenci” takich trunków załatwiali swoje potrzeby fizjologiczne do beczki z alkoholem, który następnie rozlewali do butelek (Woźniak-Lewandowska, Rzeźniczek 2013).

Fuel

Another economy sector exposed to illicit trade is a fuel sector. Similarly to tobacco and alcohol, fuel is also highly taxed. Its high retail price contributes

Paliwa

Kolejna gałąź gospodarki narażona na występowanie szarej strefy to branża paliwowa. Podobnie jak w przypadku papierosów i alkoholu daje możliwość

to the development of the grey market, as there is high unit profitability. It should be noted, however, that this sector is generally taken over by organized crime groups rather than ant-smugglers. On a big scale, this activity poses a real threat to the country and its citizens. Apart from estimates, as to the losses to the Exchequer, which are around PLN 3.5 billion, it impacts the whole economy (i.e. increase of unemployment, higher taxes, workplaces reduction within the oil industry), (Pokojska 2013).

Dr Gembicki's report 'Grey market in excise goods sector' suggests 5 types of illicit fuel activities:

- Taking advantage of the difference in excise duty on different types of fuels such as heating fuels, marine diesel fuels or agricultural fuels,
- Fuel laundering in illegal factories,
- Adulterating fuel diluted with anything that would increase volume,
- Mixing vegetable oil or fatty acid esters without paying adequate excise duties,
- Illegally importing cheaper fuels from abroad (Gembicki 2013).

Because of both its economic importance and provisions of the Polish Customs Act, the liquid fuel sector is strictly controlled. This control encompasses customs duties as well as taxes, including value added taxes (VAT), excise duties and fuel surcharge.

The problem with illicit fuel trade relates to the whole of Europe, so the Polish Customs Service also cooperates with other European countries in combating all illegal practices. Thanks to modern technological advances such as EMCS (Excise Movement and Control System – a computerised system for monitoring movements of excise goods that was introduced in 2012); the Customs Service has been able to reduce to some extent abnormalities related to movement of energy products under a duty suspension agreement. Moreover, Customs officers control travellers in terms of frequency and quantities of imported fuels.

Despite intensified controls, the Customs Service has observed an increase in growth of criminal activity in fuel trading. The table below supports this observation and shows the amount of fuel seized by the Customs Service (in thousands of liters) from 2008-2013.

osiągania dużych zysków, a jej specyfiką jest wysoki odsetek podatków w cenie detalicznej paliwa. Jednak na większą skalę w nielegalny proceder związany z obrotem wyrobami energetycznymi zaangażowane są grupy przestępcze i mafijne. Powoduje to zagrożenie dla społecznych i ekonomicznych podstaw państwa. Szacuje się, że straty budżetu państwa z tytułu podatku akcyzowego, VAT i opłaty paliwowej wynoszą około 3,5 mld złotych, co z pewnością negatywnie wpływa na kondycję całej gospodarki (wzrost bezrobocia i obciążeń podatkowych obywateli, ograniczenie miejsc pracy w całym sektorze paliwowym, pranie brudnych pieniędzy) (Pokojska 2013).

Dr P. Gembicki w „Raporcie szara strefa w sektorze wyrobów akcyzowych” podaje, że przestępczość paliwowa opiera się na:

- wykorzystaniu różnic w poziomie opodatkowania różnych rodzajów paliw (np. stosowaniu oleju opałowego i żeglugowego do pojazdów mechanicznych)
- nielegalnej produkcji paliw poprzez mieszanie komponentów służących do wyrobu innych produktów chemicznych,
- łączeniu paliw z dodatkami mającymi zwiększyć ich objętość,
- dodawaniu olejów roślinnych i estrów wyższych kwasów tłuszczowych bez uiszczenia stosownego podatku akcyzowego
- nielegalnym przywozie zdecydowanie tańszych paliw zza wschodniej granicy (Gembicki 2013).

Obszar paliw płynnych z uwagi na swoje znaczenie gospodarcze oraz zapisy wynikające z ustawy o Służbie Celnej znajduje się pod ścisłą kontrolą funkcjonariuszy celnych. Obejmuje ona wymiar należności celnych z tytułu importu, podatku VAT i akcyzowego oraz opłaty paliwowej. Ponieważ zagadnienie nielegalnego obrotu paliwami dotyczy praktycznie całej Europy – współpracuje z innymi państwami, w celu zwalczania patologii. Właściwe wykonywanie zadań nie byłoby możliwe bez zastosowania nowoczesnych technologii informatycznych, wśród których od początku 2012 roku funkcjonuje System Przemieszczenia oraz Nadzoru Wyrobów Akcyzowych (EMCS). Jak pokazały doświadczenia pozwolił on na redukcję stopnia nieprawidłowości związanych z przemieszczaniem wyrobów energetycznych w procedurze zawieszenia poboru akcyzy. Ponadto celnicy kontrolują podróżnych (pod względem ilości i częstotliwości) którzy przywożą paliwo na terytorium Polski.

Jednak, mimo zintensyfikowania podejmowanych działań, Służba Celna obserwuje wzrost przestępczości w zakresie obrotu paliwami, na co wskazuje m.in. ilość ujawnionych w tej sferze nieprawidłowości.

Oto kilka przykładów zaczerpniętych z Wiadomości Celnych świadczących o „pomysłowości” przestępców i skutecznej walce z nimi prowadzonej przez funkcjonariuszy celnych.

Table 2. Amount of fuels seized/discovered by Customs Service (in thousands of liters) in years 2008-2013
Tabela 2. Ilość ujawnionego przez Służbę Celną paliwa (w tys. litrów) w latach 2008-13

Year/Rok	In fuel tanks/ w zbiornikach samochodowych	Other/Inne
2008	526	705
2012	1.100	6.900
2013	1.100	8.600

Source: Polish Customs Service. Annual Report 2013.
Źródło: Służba Celna. Raport roczny 2013.

Below are some examples of smugglers' creativity and the effectiveness of customs officers in fighting with them (Polish Customs bulletin).

During a routine control somewhere near Pabianice, Customs officers who stopped a DAF lorry in order to check the content of its fuel tank, discovered that the lorry had two tanks fitted, a smaller one filled with legal fuel and a bigger full of illegal heat fuel that was actually used by the lorry. It was discovered only because the fuel filler had an unusual construction, which drew the officers' attention. Following on from this discovery the Customs Service checked the company the car belonged to, and it discovered that nearly all company cars in this company used heat fuel instead of diesel. In total, Customs officers seized 25 thousand litres of heat fuel (Zbaliszyn 2013, p. 5).

In December 2011, Customs Service seized nearly 30 thousand litres of lubricating oil, which was supplied to one of the petrol stations in the southeast of Poland as diesel oil. Laboratory analysis showed that the seized fuel did not meet the quality standards. According to a loading document, the road tanker was supposed to contain diesel oil that was meant to be supplied to a different petrol station in central Poland. The lorry driver was unable to explain why he delivered the fuel to a different place than it was stated on the documents. Eventually, officers established that the fuel that was loaded on to the tanker, was a lower taxed lubricating oil that was supposed to go to Slovakia (Siemieniuk 2013).

Every criminal activity is condemnable and poses a great challenge to the Polish Customs Service. Although, fighting against cross-border cigarette smuggling or an organised crime group laundering fuels requires different approach. Every victory is also extremely rewarding, as it provides economic security for both Poland and the EU.

W czasie działań kontrolnych w okolicach Pabianic, funkcjonariusze zatrzymali samochód ciężarowy marki DAF, który skontrolowano pod kątem rodzaju paliwa. Pierwsza weryfikacja nie wskazywała na nieprawidłowości. Podejrzenie celników wzbudziła jednak nietypowa konstrukcja wlewu paliwa. Po dokładnym zbadaniu okazało się, że w zbiornik wmontowana jest metalowa tuleja wypełniona legalnym olejem napędowym. Dopiero po jej wymontowaniu funkcjonariusze uzyskali dostęp do właściwej części baku, z której pobierane było paliwo napędzające pojazd. Jak się okazało, w zbiorniku znajdował się olej opałowy. Funkcjonariusze sprawdzili następnie firmę transportową, do której należał pojazd. Wówczas wyszło na jaw, że prawie wszystkie firmowe samochody zatankowane były olejem opałowym. Łącznie funkcjonariusze ujawnili w tym miejscu ponad 25.000 litrów oleju opałowego służącego do napędzania pojazdów (Zbaliszyn 2013, s. 5).

W grudniu 2011 r. blisko 30 tys. litrów oleju deklarowanego jako olej smarowy trafiło na jedną z lubelskich stacji paliw jako olej napędowy. Został zajęty przez funkcjonariuszy Służby Celnej. Badania laboratoryjne wykazały, że nie spełnia norm jakościowych dla olejów napędowych. Zgodnie z dokumentami w cysternie powinien znajdować się olej napędowy, który miał trafić na stację paliw w województwie łódzkim. Kierowca nie potrafił wyjaśnić, dlaczego zlewa paliwo w innym miejscu, niż na to wskazuje dokument. Na podstawie danych znajdujących się w dyspozycji Służby Celnej funkcjonariusze ustalili, że w cysternie powinien znajdować się obłożony niższą stawką podatku akcyzowego olej smarowy, który miał trafić na Słowację (Siemieniuk 2013).

Każdy rodzaj przestępczości zasługuje na potępienie, a dla Służby Celnej stanowi wyzwanie. Inne w walce z transgranicznym przemytem papierosów, a inne w walce z mafią paliwową. Jednak każdy sukces daje ogromną satysfakcję, szczególnie w kontekście ochrony społecznej i gospodarczej Polski i wspólnego obszaru UE.

References/Literatura:

1. Bednarski B. (2013), *Zwalczanie przestępczości akcyzowej. Wyroby tytoniowe*. Wiadomości Celne, nr 1/2, s. 10-11.
2. Biuletyn Statystyczny Służby Celnej I-IV kwartał 2011, <http://www.mf.gov.pl/sluzba-celna/dzialalnosc/publikacje>, (data dostępu: 08.08.2014).
3. Biuletyn Statystyczny S.C. I-IV kwartał 2012, <http://www.mf.gov.pl/sluzba-celna/dzialalnosc/publikacje>, (data dostępu: 08.08.2014).

4. Biuletyn Statystyczny S.C. I-IV kwartał 2013, <http://www.mf.gov.pl/sluzba-celna/dzialalnosc/publikacje>, (data dostępu: 08.08.2014).
5. Czyżowicz W. (2006), *Przepisy wykonawcze do Wspólnotowego Kodeksu Celnego – Kodeks Celny Wykonawczy unii celnej Unii Europejskiej*. Monitor Prawa Celnego i Podatkowego, nr 5, s. 174.
6. Czarnecki M. (2014), *Psim nosem w papierosową kontrabandę*. <http://www.mf.gov.pl/sluzba-celna/wiadomosci/aktualnosci>, (data dostępu: 19.08.2014).
7. Gembicki P. (2011), *Raport. Szara strefa w sektorze wyrobów akcyzowych*. Warszawa 2011, http://ec.europa.eu/anti_fraud/documents/2013-cigarette-communication/communication_pl.pdf, (data dostępu: 08.08.2014).
8. Henzel P. (2013), *Bezwzględna walka Polski z przemytem. Kapica: jesteśmy liderem w UE*. http://wiadomosci.onet.pl/tylko-w-onecie/bezwzeglada-walka-polski-z-przemylem-kapica-jestesmy-liderem-w-ue/brnzd?utm_source=google&utm_medium=cpc&utm_campaign=allonetsg_info_dsainfo, (data dostępu: 08.08.2014).
9. Kiełbasiński A. (2014), *Szara strefa w Polsce warta. 400 mld zł? Bukmacherka, budowlanka, przemysł*. Gazeta Wyborcza Pl. http://wyborcza.pl/1,75248,15535019,Szara_strefa_w_Polsce_warta_400_mld_zl_Bukmacherka.html, (data dostępu: 19.08.2014).
10. Komunikat Komisji do Rady i Parlamentu Europejskiego (2013), *Intensyfikacja walki z przemytem papierosów i innymi formami nielegalnego handlu wyrobami tytoniowymi – Kompleksowa strategia UE*. Bruksela.
11. Ministerstwo Finansów. Służba Celna. *Nielegalny obrót wyrobami tytoniowymi w Polsce w latach 2011-2012*. <http://www.mf.gov.pl/documents/764034/6107396/Opracowanie+tytoniowe+2011-2012-biuletyn+zatwierdzony.pdf>, (data dostępu: 08.08.2014).
12. Pokojaska A. (2013), *Budżet traci rocznie 3,5 mld zł. na nielegalnym obrocie paliwami*. http://podatki.gazetaprawna.pl/artykuly/698077,budzet_traci_rocznie_3_5_mld_zl_na_nielegalnym_obrocie_paliwami.html, (data dostępu: 19.08.2014).
13. Siemieniuk M. (2013), *Podjeżrzana stacja paliw*. Wiadomości Celne, nr 1/2, s. 6
14. Służba Celna, Raport Roczny 2013, <http://www.mf.gov.pl/sluzba-celna/publikacje>, 08.08.2014.
15. Sokołowski W. (2013), *Branża spirytusowa publikuje raport społeczny za lata 2011-2012*. <http://www.epr.pl/branza-spirytusowa-publikuje-raport-spoeczny-za-lata-2011-2012,csr-info,41086,1.html> (data dostępu: 19.08.2014).
16. Woźniak-Lewandowska M., Rzeźniczek I. (2013), *Ruszyła kampania „stop nielegalnemu alkoholowi”*. http://www.mf.gov.pl/sluzba-celna/wiadomosci/aktualnosci/-/asset_publisher/2UWl/content/id/5291889, (data dostępu: 19.08.2014).
17. Zbaliszyn M. (2013), *Nietypowy zbiornik paliw*. Wiadomości Celne, nr 1/2, s. 5.
18. Ziemkowski D. (2013), *Zwalczanie przestępczości akcyzowej. Wyroby alkoholowe*. Wiadomości Celne, nr 1/2, s. 7.

Submitted/ Zgłoszony: October/ październik 2014

Accepted/ Zaakceptowany: February/ luty 2015